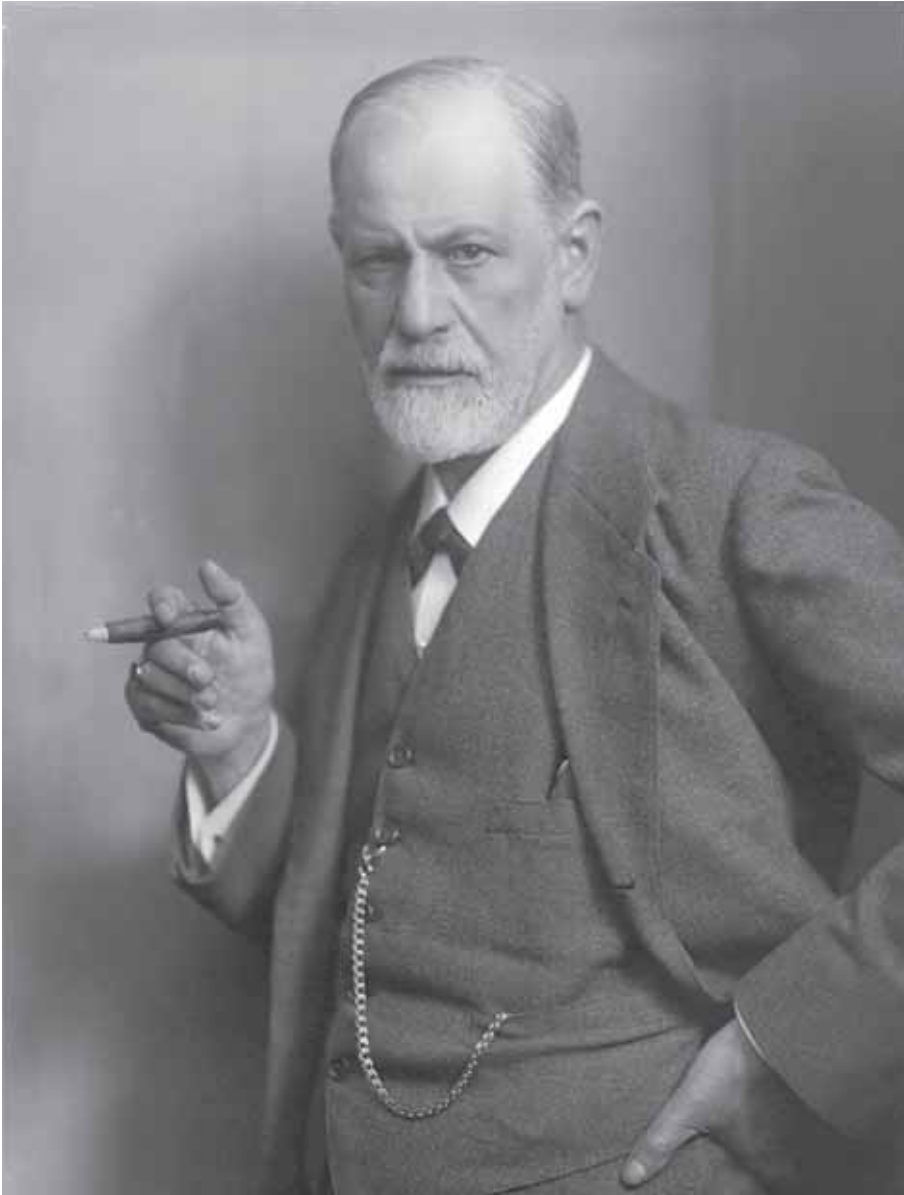

Wprowadzenie

Sam Freud, oceniając własne dokonania życiowe, wskazał na znaczenie odkrycia metody umożliwiającej ujawnienie niedostępnych w inny sposób, nieświadomych elementów naszego życia psychicznego. Obmyślił skuteczną terapię dla takich zaburzeń, jak histeria i nerwice natręctw, był też twórcą nowego naukowego podejścia w psychologii. Metodę, terapię i naukę Freud łącznie określił mianem „psychoanalizy”.

Od opracowania przez Freuda psychoanalizy i opublikowania w 1900 roku pracy *Objaśnianie marzeń sennych* (którą uważał za swoje arcydzieło), koncepcje nieświadomości, freudowskiej pomyłki, id, ego i superego oraz wielu innych pojęć wprowadzonych w jego pismach na dobre weszły do języka potocznego. Chociaż nasze powszednie rozumienie tych pojęć może nie odpowiadać w pełni temu, jak używał ich sam Freud, nie da się zaprzeczyć, że psychoanaliza wywarła ogromny wpływ na to, jak o sobie myślimy. Wpływ Freuda jest przez wielu doceniany za dostrzeżenie, że nasza samowiedza jest ograniczona, i za zachęcanie do zgłębiania podstawowych motywów z uwagą i pewną dozą podejrzliwości. Inni uważają, że teorie Freuda przyniosły niekorzystne skutki, napędzając rozwój kultury nadmiernego zaabsorbowania sobą, promując nieskuteczną terapię, która pochłania mnóstwo pieniędzy i czasu, a także zachęcając do powątpiewania w doniesienia o przypadkach wykorzystania seksualnego i wzmacniając patriarchalną perspektywę, definiującą kobiecość przez pryzmat braku członka.

Dzieło *The Standard Edition of The Complete Psychological Works of Sigmund Freud* liczy 24 tomy. Zakres prac Freuda zawartych w tych tomach jest ogromny, od wczesnych opracowań na temat hysterii poprzedzających psychoanalizę po klasyczne doniesienia na temat objaśniania marzeń sennych, sławne opisy przypadków i psychoanalityczną biografię Leonarda da Vinci. Poza piśmiennictwem psychoanalitycznym w dziełach zebranych znajduje się również ponad sto publikacji poświęconych jego wczesnej pracy w dziedzinie biologii i neurologii, przedstawiających poszukiwanie narządów rozrodczych węgorka oraz nowe metody barwienia komórek nerwowych.

Rycina 1. Portret Sigmunda Freuda wykonany w 1921 roku.

Poza tym Freud pisał wspaniałe listy i przez pół wieku publikowano jego korespondencję z dawnymi mentorami, współpracownikami i uczniami, będącą dodatkowym źródłem informacji o tym, jak jego myślenie rozwijało się i zmieniało.

Piśmiennictwo poświęcone Freudowi jest bardzo obszerne i podejmuje analizę jego prac z perspektywy psychologicznej, politycznej, filozoficznej, literackiej i kulturowej. Od czasu ukazania się w 1953 roku pierwszej oficjalnej biografii, *The Life and Work of Sigmund Freud* (tomy 1–3), autorstwa Ernesta Jonesa, powstało wiele kolejnych. Niektóre z nich kreślą obraz geniusza, który musiał przejść przez męki autoanalizy, by przekazać światu dar psychoanalizy. Inne natomiast ukazują próżnego, nieszczerego i mało oryginalnego myśliciela, któremu udało się mamicić nas przez pięć pokoleń.

W tej krótkiej książce niemożliwe jest rzetelne odniesienie się do tak bogatego piśmiennictwa. Dlatego zdecydowałem się podejść do sprawy w sposób wysoce selektywny. Przedstawię przewodnik po pracach Freuda, wprowadzając kluczowe koncepcje i umieszczając je w kontekście naukowym oraz historycznym, zanim przejdę do rozwoju psychoanalizy jako instytucji – i wreszcie przedstawię część krytyki, jaka spłynęła na teorie Freuda. Nie da się uniknąć potraktowania kilku ważnych zagadnień mniej wnikliwie, niż bym sobie tego życzył, lub wręcz całkowitego ich pominięcia. Zachęcam zainteresowanego czytelnika do sięgnięcia do prac samego Freuda oraz do opracowań poświęconych jego działalności i osobie, i do potraktowania tej książki jako mapy pozwalającej rozeznaczyć się w bogatym i fascynującym piśmiennictwie. Niezależnie od tego, czy lubimy Freuda, czy go nienawidzimy, nic nie wskazuje, aby jego myśl miała odejść w zapomnienie.